

Gotländska Ångskommittén

Geometriska avmätningsskartan på Gotland

– tillgänglig via internet

Bakgrund

År 1645 blev Gotland svenskt igen, efter att under nästan tre hundra år ha lytt under danskarna. Några år senare förtecknade svenska staten alla gårdar som då fanns på ön, i syfte att bestämma deras bärkraft och därmed hur mycket skatt de skulle betala. Förteckningen, som kallas [revisionsboken](#), blev klar år 1653. I stort sett alla de ungefär 1 500 gårdar som sedan tidig medeltid finns på Gotland är med.

Omkring fyrtio år senare påbörjades arbetet med att därtill skapa kartor över gårdarna och alla deras olika skiften. Under åren 1696 till 1705 genomfördes det här över hela ön. Kartorna kallas med ett samlingsnamn för den geometriska avmätningen på Gotland. Dessa stora, vackra och omsorgsfullt gjorda kartor förvaras i arkiv hos Lantmäteriet i Gävle. Senare, under 1740- och 1750-talet, gjordes karteringen om på nytt, och lades till grund för beskattning av gårdarna. Den kartan kallas därför skattningskartan. Ännu senare, i samband med 1800-talets skiftesreformer, gjordes ett stort antal detaljerade kartor.

Hur hittar man kartorna?

Kartorna finns också tillgängliga via internet, via [denna adress](#). Det är ett omfattande material, som det gäller att orientera sig i, om man ska ha någon glädje av det. Mer information från Lantmäteriets historiska kartor finns [här](#).

De förteckningar som finns i kartorna är svårlästa men lyckligtvis finns de delvis renskrivna. Renskrivningarna finns att hämta [här](#).

Enklast är att öppna Lantmäteriets kartvisning, som kallas ”[min karta](#)”. I den kan man klicka var som helst i kartan, och i rutan som öppnas välja historiska kartor. Då visas en lista över ett urval av de kartor och texter som berör platsen. Men tyvärr visas inte alla kartor, och oftast inte skattningskartan.

Gör så här:

Öppna Lantmäteriets söksida. Gå sedan tillbaka till Ängskommitténs sida och öppna vägledningen igen. Gör detsamma med förteckningarna, så att du har alla tre öppna samtidigt: vägledningen, lantmäteriets söksida, och vägledningarna.

Att hitta i Lantmäteriets söksida (se bilden ovan):

- Välj rätt arkiv och län överst.
- Välj ”Socken/Arkivserie”.
- Välj önskad socken.
- Hoppa över traktnamn.
- Begränsa gärna sökningen genom att lägga in 1750 som senaste årtal.
- Sökresultatet visas normalt som flera sidor. Bläddra till ”skattläggning” alt. ”geometrisk avmätning”, vid åren omkring 1700.
- Klicka på kartans kod = länk till rätt plats på internet. Vänta en stund. Kartorna finns tillgängliga som en serie filer, att bläddra mellan, och zooma in i. Gårdarna redovisas med ett litet hus och ett nummer, och de olika skiftena med bokstäver. Streckade ytor är åkermark, ytor med färg eller färglagda kanter är ängsmark.
- Ett exempel: i Levide kan man upptill i [karta nummer ett](#) hitta Hallbåter gård, som har nummer två. Längst bort väster om gården hittar man skiftet 2 ll, som i förteckningen beskrivs ”Salls Enge är dhels Hård och Skönwall, dhels Starwall... till brenne”.
- Många av kartorna är inte lika färggranna, tyvärr. Till exempel i Gammalgarn socken kan man i [karta nummer två](#) hitta Mattsarve gård, som har nummer fem. (Man behöver alltså bläddra en kartbild framåt, från den som visas först.) Intill gården finns skiftet 5 h, som i förteckningen kallas ”Cölens åker, ähr swartmulla diup jordh”.